

Slovenski dom

Štev. 86.

V Ljubljani, v petek, 17. aprila 1942-XX

Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
tj. Uredništvo in uprava Kopitarjeva & Ljubljana

Uredništvo in uprava Kopitarjeva & Ljubljana
Redazione Amministrazione Kopitarjeva & Ljubljana

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano

Vojno poročilo št. 684: Letalski in ogledniški nastopi na sredozemskem bojišču

Na cirenajškem bojišču ogledniško delovanje.
Nadaljevalo se je bombardiranje ciljev na Maliti.

Nemška lovka letala so nad otokom v boj jih sestrelila 7 nasprotnih letal.
Pri izpadleteljem poskusu napada na naše parnike, ki so pluli v srednjem delu Sredozemskega morja, je nemško lovsko letalstvo sestrelilo dva angleška bombnika.

Prvi nemški letalec odlikovan z italijansko zlato kolajno za hrabrost

Duce je včeraj sam podelil to najvišje odlikovanje nemškemu pilotu Münchenbergu

Rim, 17. aprila. s. Duce je v navzočnosti drž. podtajnika za letalstvo ter nemškega letalskega odposlanca v Rimu včeraj sprejel pilota nemškega letalstva Joahima Münchenberga ter ga odlikoval z zlato kolajno za vojaško hrabrost in sicer za junaštva, ki jih je Münchenberg storil pri nekem nemškem lovskem oddelku, ki nastopa na sredozemskem bojišču. Pri izročitvi najvišjega italijanskega odlikovanja je Duce izrekel hrabremu pilotu svoje visoko zadovoljstvo.

Stotnik Münchenberg je zelo mlad pilot. Ima komaj 23 let, pa je doslej dosegel 67 zmag v zraku. Sodeloval je pri vojnah v Belgiji, Holandiji in Franciji ter pri letalskih napadih na Anglijo. V tem prvem razdobju svojega udejstvovanja je sestrelil 42 nasprotnikovih letal 7. maja 1941 mu je Hitlerodelil hrastovo listje na viteškem križu odlikovanja reda železnega križa. Februarja 1941

Nemško vojno poročilo:

Nadaljevanje napadov in protinapadov na vsem ruskem bojišču

Hitlerjev glavni stan, 17. aprila. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja naslednje uradno vojno poročilo:

Na vzhodnem bojišču je sovražnik napadal na različnih krajih, toda vsi ti napadi so bili odbiti in Sovjeti so imeli hude izgube. Na srednjem odseku so bile popolnoma uničene sovjetske skupine, ki so ostale osamljene, potem ko so spodbile vsi njihovi poskusi, da bi se rešili iz obroča, so jih veljali krvave izgube.

Na severnem odseku vzhodnega bojišča so oddelki vojske ter oddelki SS navzile slabim terenskim razmeram zavzeli novo ozemlje. Pri letalskem napadu na Murmansk so številne bombe v polno zadele pristaniške naprave in shrambe. Zažgana je bila ena velika in dve srednji trgovski ladji. Lovske skupine so sestrelile 7 sovjetskih letal.

V Severni Afriki nič važnega. Pri letalskih bojih nad Rokavskim prelivom ter pri angleškem napadu na Helgoland so nemška lovka letala skupno s mornariškim topništvom sestrelila 10 angleških letal.

Nemške letalske skupine so v noči na 16. aprila napadle Sunderland, važno angleško pristanišče in središče ladjedelnic. Po eksploziji bomb velikega kalibra so videli velike požare.

Angleški bombniki so zadnjo noč izvedli napade na razne kraje v zahodni Nemčiji. Med civilnim prebivalstvom je nekaj majhnih izgub. Eno angleško letalo je bilo sestreljeno.

Berlin, 17. aprila. s. Včerajšnji večerni listi objavljajo novice iz vojaških krogov, ki poročajo, da je severovzhodno od Ilmenskega jezera spet prišlo do prav hudih bojov. Po bobnečem enournem top-

Ameriški ukrepi zaradi spremembe vlade v Franciji

Lizbona, 17. aprila. s. Dva ameriška parnika, polna konzerviranega mleka, namenjena v francosko severno Afriko, sta odločila odhod iz New Yorka. Pomočnik ameriškega zunanjega ministra Sumner Welles je dejal, da je ustavljen sleheren pošiljanje živeža in obleke v Francijo, dokler ne bo vlada v Vichyju razjasnila položaja, ki je nastal po spremembi vlade.

Angleži so zopet kršili mednarodno pravo

Madrid, 16. aprila. AS: Španski tisk objavlja podrobnosti, kako so Angleži postopali z nemškimi poslaniki baronom Thermanom, ko je potoval iz Argentine na Portugalsko. Angleška pomožna križarka je ustavila parnik, na katerem se je vozil nemški poslanik in ga prisilila, da se je ustavil v Bathurstu. Ko je parnik prišel v pristanišče, so Angleži preiskali proti pravilom mednarodnega prava nemškega poslanika, njegovo ženo in prtljago. Ukradena mu je bila večja vsota bankovcev in ko mu je bila vrnjena prtljaga, je ugotovil, da manjkajo mnogi predmeti v vrednosti 10.000 dolarjev.

Angleške priprave za izpraznjenje Kalkute

Japonski pritisk na bojiščih v Birmi — Naloga Indije pri japonskih načrtih za Vzhodno Azijo

Zeneva, 17. aprila. s. Poročajo, da je vrhovni poveljnik angleške obrambe v Indiji general Wavell izdal vse potrebne ukrepe za izpraznitev glavnega mesta in največjega pristanišča v vzhodni Indiji, Kalkute, ter ukrenil vse potrebno, da se mesto spremeni v trdnjavo.

Bangkok, 17. aprila. s. Poročila iz Mandalaya pravijo, da so čete angleškega generala Alexandra zapletene v hude boje z mnogimi japonskimi oddelki. Japonski pritisk se na vsem bojišču ob Iravadiju ojačuje. Angleži so nekatere kraje izpraznili.

Buenos Aires, 17. aprila. s. Ameriško mornariško ministrstvo poroča, da so japonske bombe

v vodah pri otoku Corregidorju potopile pobiral-ko min »Finche«.

Tokio, 17. aprila. s. List »Kokumin« poudarja, da je po spodletelih pogajanjih med Angleži in Indijci nastopila končno potreba, da se izpod-nejto tla nadaljnjim mračnim ameriško-angleškim načrtom, ki hočejo Indijo za vsako ceno potegniti v vojno. List vabi pristojne kroge, naj Indiji pojasnijo cilje, ki jih ima Japonska glede vključevanja Indije v področje skupnega blagostanja v okviru vzhodne Azije. To je svoje čase že povedal ministrski predsednik Tojo. Treba je, da Japonska čuje od blizu in vztraja pri dopovedovanju, da je za Indijo prišel trenutek ko se lahko enkrat za vselej reši angleške oblasti.

Rim, 16. aprila. AS. Radio New York poroča, da je v Avstraliji izšel zakon, ki proglašja vojno stanje za vso avstralsko vojsko in vse avstralsko ozemlje za vojno področje. Oblasti k temu pripominjajo, da gre za izredno važen tehnični ukrep.

Rim, 16. aprila. AS. Na včerajšnji tiskovni konferenci v Beli hiši je predsednik Roosevelt v nasprotju z izjavo zastopnika ameriškega glavnega stana, da general Mac Arthur še ni bil uradno imenovan za vrhovnega poveljnika na zahodnem Tihem morju, izjavil, da ima Mac Arthur vrhovno poveljstvo nad vsemi vojaškimi silami združenih držav na bojišču v jugozahodnem Pacifiku. Na vprašanje, do kod sega to bojišče, Roosevelt ni

hotel odgovoriti, ampak je ironično dodal, da naj to sovražnik sam uganе.

Šanghaj, 16. aprila. AS. Radio Čungking je objavil, da je položaj kitajskih čet v Birmaniji zelo resen. Isti radio je dodal, da Japonci stalno dobivajo okrepitev ter da so započeli veliko ofenzivo v smeri železniške proge Mandalay—Lashio. Radio Čungking zaključuje, da kitajske čete navzile svojemu pogumu in junaštvu ne morejo delati čudežev, ker so jih neprestani japonski napadi že docela izčrpali.

Šanghaj, 16. aprila. AS. Neka brzobjavka, od-dana na birmanskem bojišču, vsebuje poročilo, da so japonske čete, ki se bore v Birmaniji, že prodrle v južni del petrolejske pokrajine ter zavzele Mague in vrelce Indaw Nombu.

Stockholm, 16. aprila. AS. Dopisnik lista »Dagens Nyheter« poroča iz Novih Delhov o priznanju angleških vojaških krogov, da so petrolejski vrelci v Birmaniji za Angleže in Kitajce praktično že izgubljeni. Tolažijo pa se, češ, da jih bodo že tako poškodovali, da jih Japonci nekaj časa ne bodo mogli izrabljati. Posledice teh izgub bodo občno prizdale Angleže, še bolj pa Kitajce, ki so tod žrpali svoje gorivo. V Londonu tudi sodijo, da je položaj mesta Mandalaya skrajno kritičen. »Daily Mail« piše: Samo čudež bi mesto lahko še rešil, toda čudež niso na strani zaveznikov.

Zamenjava fašistovskih zveznih tajnikov

Rim, 17. aprila. s. Uradni list fašistovske stranke poroča, da je Duce postavil nove zvezne tajnike v Kotoru, Catanzaru, Cosenzi, Pistoji, Sieni, Teramu, Viterbu. Za novega zveznega tajnika v Kotoru je imenovan dosedanj zvezni nadzornik za Dalmacijo Pietro Asti, vpisan v stran-ko od septembra 1919, skvadrist, udeleženec pohoda na Rim, prostovoljec ter invalid iz svetovne vojne ter prostovoljec v afriški vojni. Novi tajnik bo prevzel posle v Kotoru 23. aprila, drugi tajniki pa 20. aprila.

Škoda po strupenih plinih na švicarskih pašnikih

Bern, 17. aprila. s. Šele zdaj poročajo, da so vaje švicarske vojske s plini ob začetku sedanje vojne imele zelo žalostne posledice za pašnike v okrožju Uriju. Veter je pline raznesel vsepovsod, Govedo je zaradi njih zbolelo, konji in koze pa plinov niso nič čutili. Šest desetih živine v okrožju, t. j. 70.000 glav, v vrednosti 5 in pol miliona švicarskih frankov so morali poklati. Meso so k sreči lahko porabili. Zdi se, da so plini uničili celo korenine trave in rastlinja. Vlada je lastnikom dovolila odškodnino, ker gre za škodo, ki jo je povzročila država. Toda vse pašnike bo treba znova obdelati in zasejati.

Napad angleške ladje na portugalski potniški parnik

Madrid, 15. aprila. s. Od osebe, ki je dobro poučena in ki je prišla iz Lizbone, so se izvedele podrobnosti o razbojniškem angleškem napadu iz prvih aprilskih dni. Neka angleška oborožena ladja majhne tonaje je ustavila približno eno uro vožnje od izliva reke Tajo v morje parnik »Lima«, ki vozi na redni portugalski progi od Lizbone do Azorov. Portugalska ladja se je takoj ustavila in nato je skupina angleških mornarjev pod poveljstvom častnika vdrla v kabino nekega portugalskega potnika in mu zaplenila vso prtljago. Dalje je angleški častnik dal izkrcati iz portugalske ladje vse tovor živil, zlasti pa sladkorja in masla. Navzile vsem protestom je isti častnik ukazal prenesti na angleško ladjo tudi večjo količino poštnih zavojev, ki so jih poslali svojim družinam za Veliko noč vojaki portugalske posadke na Azorih. Priče tega dogodka pravijo, da je šlo Angležem le za sladkor in maslo, da so mogli do Gibraltarja potolažiti svoj apetit. O tem dogodku niso portugalski časopisi zapisali nič besedice, vendar pa so člani posadke in potniki s te ladje poskrbeli, da se je med portugalsko javnostjo razvedelo o tem nepoštenem angleškem ravnanju.

Rooseveltove napovedi o poteku in ciljih sedanje vojne

Buenos Aires, 17. aprila. s. Ob vseameriškem dnevu je predsednik Združenih držav Roosevelt dal nekaj izjav diplomatskim zastopnikom južno-ameriških držav ter med drugim rekel:

»Treba bo dve ali tri leta, preden bomo mogli biti prepričani, da se bo naša omika rešila. Prepričan sem o tem, toda vsi bomo morali prenašati hude žrtve. Ob koncu vojne, po zanesljivem porazu osi, bomo imeli nov posvet z zastopniki naše polute, da sklenemo tisto, kar bomo morali delati na vsem svetu. Sedanji spopad je treba označiti kot vojno za obstanek.« (Piccolo.)

Obnova v Ukrajini

Varšava, 16. aprila. AS. V Ukrajini povsod vlada normalno življenje. Večina opustošenj iz lanske vojne je že popravljenih, oziroma so popravila v teku. Pri vseh teh delih prebivalstvo prostovoljno sodeluje. V Dnjepropetrovsku popravljajo 316 hiš, ki so jih boljševiki popolnoma uničili. V industrijskem središču Krivoi Rog so že mnoge tovarne obnovljene in že obratujejo.

Poveljnik nemškega podmornišтва sprejet pri Duceju

Rim, 17. aprila. s. Duce je v navzočnosti drž. podtajnika za mornarico, admirala Riccardija, nemškega poslanika von Mackensena ter nemškega pomorskega odposlanca Lowiska, sprejel in zadržal v prisrčnem pogovoru nemškega admirala Dömitza, vrhovnega poveljnika nemških podmornic.

Vesti 17. aprila

Ministrstvo za korporacije je na željo rodbin italijanskih delavcev, ki so zaposleni daleč od domovine, sklenilo z 21. aprilom uvesti posebne radijske oddaje z naslovom »Novice doma«. V prvi vrsti so te oddaje namenjene italijanskemu delavstvu v Nemčiji.

V San Franciscu so včeraj jutraj imeli letalski alarm. Vse radijske postaje so morale nehati oddajati.

Dve portugalski prevoznici družbi sta sklenili ustavitv vse vožnje v Brazilijo.

Včeraj so v Lizboni slovesno ustoličili generala Carmona za predsednika portugalske republike. Pri slovesnosti je general Carmona, ki je že tretjič predsednik, imel pozdravni nagovor, v katerem je dejal, da velja živeti in umreti za domovino, ki je celo v sedanjih zmedenih časih znala doseči spoštovanje pri drugih narodih.

V Španijo se je vrnil oddelek prostovoljcev, ki se bore v Rusiji. Prirejen jim je bil navdušen sprejem.

Bolgarski kralj je sprejel japonskega poslanika v Ankari ter mu podelil veliki križ odlikovanja za civilne zasluge.

V Santiagu v Čilu je iz neznanega vzroka nastal požar na angleškem trgovskem parniku »Loretos«, ki je uničil ves tovor konoplje in ladjo hudo poškodoval.

Francoska vlada je izdala odlok, s katerim je bilo razpuščenih 8 framasonskih lož in njihovih stranskih organizacij v Franciji in francoskih kolonijah.

Po nalogu italijanske vlade so bile na Jonskih otokih zamenjane grške drahme za nove jonske drahme v razmerju 1:1.

Zaradi pomanjkanja goriva ima Švedska dozdaj že 73.000 avtomobilov na pogon z generatorskim plinom in 120 tovarn za izdelovanje generatorjev.

Nemški vojaški krogi poročajo, da je včeraj odrinil na finko bojišče v boj proti sovjetskimi četam nov oddelek danskih prostovoljcev.

Madžarski ministrski svet je sinoči odobril zakon o razlastitvi judovskih nepremičnin.

V kratkem bo v Washington prispelo 40 ravnateljev glavnih ameriških listov z namenom, da se seznanijo in sprijaznijo z vojno cenzuro, ki so jo zadnji čas oblasti zelo poostrele.

Romunski državni dolgovi padajo

Bukarešta, 16. aprila. AS. 31. marca 1941 je znašal romunski državni dolg 91.171 milijonov lejev; od tega je 54.436 milijonov lejev zunanega dolga in 36.735 milijonov lejev notranjega dolga. Državni dolg se je precej zmanjšal, kar je posledica rednega plačevanja davkov v zadnjih letih. Povišanje notranjega dolga v sorazmerju z zunanjim dolgom kaže na ugoden razvoj romunskih trgov in romunskega kapitala ter omogoča osamosvojitve Romunije od zunanjih trgov. Samo v zadnjem proračunskem letu se je notranji dolg povečal od 31.442 na 36.735 milijonov. Zaradi vojne je bilo ukinjeno plačevanje zunanjih dolgov. Poprečno pride na vsakega romunskega državljanca 5000 lejev državnega dolga.

Navodila Visokega komisarija okrajnim načelnikom

Važen posvet v vladni palači

Ljubljana, 16. aprila. Predčerašnjim dopoldne je Ekse. Grazioli v vladni palači podal navodila komisarijem okrajnih načelnikov ter drugim uradnikom in strokovnjakom Visokega komisariata.

Visoki komisar je pregledal položaj občin v pokrajini in sicer v zvezi z občinskimi upravami, s proračuni, s sedeži in z deleži za javna dela.

Potem je proučil delovanje krajevnih podpornih odsekov, namestitvenih uradov in se je istavil tudi pri učinkovitosti zdravstvenih naprav.

Zlasti je proučil vprašanje prehrane, prav tako pa tudi nadzorstvo nad živilskimi kartami in cenami.

Pojasnjenih je bilo nekaj vprašanj poljedelskega značaja in sicer v zvezi s čim večjo izrabo zemlje za obdelovanje, to pa v zvezi s potrebami pokrajine.

O raznih obravnavanih vprašanjih so poročali komisariji okrajnih načelnikov in navzoči uradniki.

Visoki komisar je podal točna navodila za delo na vseh odsekih življenja pokrajine.

Predpisi in pojasnila o porazdeljevanju tekstilnih izdelkov

Dodatno k okrožnici Visokega komisariata z dne 24. II. 1942, VINI No. 30/61-42 se izdajajo še sledeča pojasnila:

Zarodenci in novorojenci (nabavnice). Izrazi, ki jih sestavi prodajalec z navedbo množine izročene blaga in števila nakupnice, ne zadostujejo za izdajo nabavnice, razen če trg-industrijska zbornica potrdi njih avtentičnost na podlagi beležk, ki jih prodajalec prilepi v nakupnicah.

Tkanina za tehnične predmete, ki se dajo gumirati. Tkanina, ki se da gumirati za tehnične predmete, pogrinjala za avtomobile in podobno, se mora smatrati za racionirano, ker se pred gumiranjem lahko uporabi za izdelavo tehničnih predmetov, ali pa za drugačo rabo. Zato se mora njen nakup pri industrijskih ali obrtnih vrstih po določilih okrožnice Vis komisariata z dne 19. I. 1942, VIII. No. 4776/205-41.

Veljavnost odrezkov v drugem četvermesečju. Ugodnost, ki je bila dovoljena v čl. 11 navodil z dne 8. II. 1941, Sl. list št. 512/90-41, se ne more raztegniti tudi na drugo štirimesečje.

Prodaja raznih predmetov na javni dražbi. Če stvari niso racionirane, se jih sme prosto prodati; če so pa racionirane, čeprav že rabljene, se jih sme na dražbi prodati samo proti odvzemu točk. Če so racionirane, bodisi da so nove ali stare, vendar pa v slabem stanju, se smejo prodati brez odvzema točk, če trg-ind. zbornica ugotovi, da gre za zares poškodovane ali pokvarjene predmete, tako, da niso več za promet. Platneni transmisijski jermenji niso racionirani, pač pa je treba usnjene jermene prodati trgovcem tiste stroke. Prodajalec mora prodajo vezati na pogoji, da kupec o svojem nakupu obvesti trg-industrijsko zbornico; prodajalec naj pa s svoje strani obvesti trgovsko-industrijsko zbornico o izvršeni prodaji. Isto velja za nadplate in ustrojene kože. Racionirano tekstilno blago in obutev v poštinih paketih, ki se predajo na javni dražbi, se sme izročiti kupcu samo z odvzedom odnosnega števila točk.

Poškodovani tekstilni proizvodi (število točk). Prodaja začetnih robov ali poškodovanih ostankov in odrezkov robov brez odvzema točk, je dopustna samo, če omenjeno blago ni več za prodajo, vendar pa pod pogojem, da ga prodaja tvrdka, ki je pooblaščen za trgovino s ponošeno obleko. Robovi, ki niso poškodovani, niso racionirani samo tedaj, če njih širina ne presega 20 cm. Glede števila točk ostankov primerjaj okrožnico z dne 5. 12. 1941, VIII. No. 4776/150-41.

Blago za podlago matracov in blazin, podlaga za veliko in malo štepanje (navdarjenje). Število točk. To blago spada pod postavko »tekstilno blago za opremljanje in drugo neimenovano tekstilno blago« skupine V, št. 8 tabele A in tja spadajo tudi moarirane in damastirane tkanine, kakor tudi atlasni opremni tkanini; tafti se vključujejo v isto skupino pod postavko št. 2 »druga tkanine letnega tipa«, lesketajoče se blago pa med podlago iste skupine pod postavko 3.

Textilno blago za halje in delovne obleke. — Težko platno Olona za vozne plahte, zložljive postelje itd. Tekstilno blago za halje in delovne obleke spada med »tkanine drugega letnega tipa« postavka 2, skupine V, tabele A. Če je širše ko 70 cm in teže ko 100 g na tekoči meter, tedaj spada pod postavko b (6 točk na tekoči meter). Težko platno Olona, ki se da napraviti nepremočljivo, za vozne plahte, zložljive postelje i. t. d. in tkanine za dežnike se smatrajo za tekstilno blago za tehnično rabo in so zato neracionirane.

Copate s podplati iz rabiljenih plahit in čevlji s podplati iz regenerirane gume so racionirani in spadajo med obutev po postavki 3, skupine 6, tabele A, ki je priložena naredbi Vis komisariata z dne 8. II. 1941, Sl. list št. 512/90-41.

101. Grobo platno za moške obleke. Spada v kategorijo konopljeve podlage in torej ni racionirano glasom okrožnice VIII. No. 4776/102-41 z dne 22/11-41, toč. III.

Domače (avtarkično) tekstilno blago. Domače (avtarkično) tekstilno blago za copate se smatra za blago, ki se z njim vata, ki v smislu okrožnice VIII. No. 4776/102 z dne 21. II. 1941 ni racionirano.

Oblačila novorojenčkov. Povoji in nadpovoji, kakor tudi plenice so sestavni deli novorojenčkovega oblačila in zato niso racionirani.

Uporabljanje odrezkov. Možnost, da se smejo odrezki uporabljati v 1. četvermesečju, namesto v 2. četvermesečju o čemer govori čl. 11 navodil z dne 8. II. 1941, Sl. list št. 512/90-41, je omejena na dobo, na katero se nanaša. Zato se veljavnosti odrezkov 3. četvermesečja na tej osnovi ne da raztegniti na 2. četvermesečje.

Serpe iz pletenega tekstilnega blaga (število točk). Tudi če so izdelane iz pletenega tekstilnega blaga, spadajo serpe in šali pod postavki 21 in 22 I. skupine odnosno postavki 18 in 19 II. skupine ali 9. postavko III. skupine (okrožnica VIII. No. 4776/162-41 z dne 11. 12. 1941).

Domača (avtarkična) obutev z gornjim delom iz kože skorje, pridobljene iz sedežev razprtih avtomobilov, je racionirana, ker se pri njih izdelavi uporablja koža, čeprav iz odpadkov.

Mreže za zastiranje spadajo med opremo tekstilno blago po postavki 8 V. skupine tabele A.

Vezano tekstilno blago se sme prosto prodajati samo tedaj, če prevladuje izvezen del, t. j. če se razteza čez polovico tkaninske površine in je tkanina ročno vezena.

Uporabljanje osebne oblačilne izkaznice v drugem četvermesečju. Olajšava, ki jo je dovoljeval 3. odstavek črke A in 2. odstavek črke B v čl. 11 naredbe Visokega komisariata z dne 8. II. 1941, Sl. list št. 512/90-41 se ne sme raztegniti na II. četvermesečje racioniranega leta. Ta olajšava je bila tedaj dovoljena z ozirom na bližajočo se zimo v interesu potrošnikov, ki so se morali prekrbeti s težkim blagom, katerega vrednost v točkah je presegala število odrezkov, uporabljenih v četvermesečju.

Domači sukanec (avtarkičen) je racioniran kakor vsaka druga vrsta sukanca.

Obutev, ki je prišla iz mode: ni dovoljena nikakoli izprememba v obračunavanju točk, ker se ravno tako lahko prodaja ob neizbežnem zmanjšanju surovin.

Zaveze za modele in mreže za zaščito pred mrčesom so tekstilno blago za tehnično uporabo in niso racionirane. Če vsebujejo nad 20% bombaža in se nahajajo pri proizvajalcih ali gostitih, je njih pristupitev v prosto odvisna od tega, da Visoki komisariat dovoli njih oprestitve od zapore.

Ogenj v fužinskem mlinu

Ljubljana, dne 17. aprila.

Snoči malo po deveti uri so bili ljubljanski poklicni in pap rostovoljni gasilci poklicani, naj pridejo na pomoč, ker se je na Fužinah vnel Ljubljancanom dobro znani mlin ob Ljubljani. Poročilo o ognju so dobili od treh strani. Gasilci so takoj odhiteli na kraj požara. Mlin je bil v velikem ognju, ki je bil viden daleč naokoli. Gasilcem je bilo zelo olajšano, kajti vode je bilo dovolj. Hitro so položili v Ljubljanično strugo štiri cevi in veliki vodni curki so začeli padati v goreče poslopje. Učinek je bil kmalu viden. Ogenj je kar vidno pojenjal. Kljub takojšnji pomoči gasilcev pa je zgorelo ostrešje mlina in nekaj stranskih prostorov. Škoda znaša nekaj tisočakov, ki pa je krita z zavarovanjem. Kako je ogenj nastal, še niso mogli ugotoviti. Razen poklicnih gasilcev je gasila tudi mestna prostovoljna gasilska četa. Malo po polnoči so se gasilci lahko vrnili v Mestni dom.

Delavska mezda stalno narašča

Uradni podatki Zavoda za socialno zavarovanje za prvo četrtletje

Ljubljana, 17. aprila.

Poročali smo o gibanju zaposlenosti v Ljubljanski pokrajini za meseca januar in februar. Statistika za socialno zavarovanje velja vedno za merilo o zaposlenosti in o delu. Podajamo tukaj poročilo o zaposlenosti v Ljubljanski pokrajini. Nosilec socialnega zavarovanja je v Ljubljanski pokrajini Zavod za socialno zavarovanje. Poročali smo pred kratkim o gibanju zaposlenosti v Ljubljanski pokrajini za prva dva meseca v letošnjem letu in sedaj kratko navajamo:

Zaposlenih je bilo v januarju 23.251 delavcev, v februarju 22.347 in v marcu 22.064. Ugotoviti moramo torej neznamen padec, ki pa ne gre na račun delovnih razmer, temveč vremenskih in drugih prilik. Meseca marca je bilo bolnikov 629, to je 2,85%, porodnic je bilo 58, to je 0,67%, skup-

no torej oskrbovancev 687 (3,11%). V primeri z mesecem januarjem ugotavljamo, da je bilo januarja bolnikov in porodnic skupno 774 ali skupno 3,33%, meseca februarja 764 ali 3,42%.

Naraščala je tudi delavska mezda. Povprečna zavarovana mezda je znašala meseca januarja 18,32 lir, meseca februarja 18,96 lir, meseca marca pa 19,70 lir. Ti podatki pa veljajo samo za Zavod za socialno zavarovanje, nikakor pa ne obsegajo podatkov Trgovske bolniške blagajne in Bratovske skladišnice. Prav tako ne veljajo za drugo delavstvo, ki pri Zavodu za socialno zavarovanje ni zavarovano. Veljajo le za merilo za gibanje zaposlenosti in naši pokrajini. Zaposlenost je po teh podatkih torej nekoliko padla, kar gre pač na račun zelo mrzlega meseca marca, ko se razno gradbeno delo še ni začelo.

Nadzorovanje številnih šolskih kuhinj po deželi

Ljubljana, 17. aprila.

Po naročilu zveznega poveljnika so hierarhi fašistične mladinske organizacije obiskali sedeže občin pri Devici Mariji v Polju, v Zalogu, Sostrem, Lipoglavu, na Igu, Brezovici, v Logu, Drenovem griču, na Vrhniki in v Ligojnu, da se prepričajo, kako poslujejo šolske kuhinje, v katerih dobivajo brezplačno hrano revni otroci.

Povsod so zastopniki GILL-a ugotovili največji red pri pripravljanju jedi ter skrajno skrajnost po kuhinjah in jedilnicah.

Poleg drugega so pri tej priliki dali tudi natančna navodila in smernice, da bi tudi v bodoče to važno delo šlo v isti smeri naprej in dosegalo vedno večje uspehe.

Tečaj za voditeljice počitniških kolonij

Z ukazom zveznega poveljnika je podpoveljnik odprl tečaj za voditeljice počitniških kolonij.

Navzočni so bili zvezna nadzornica, zastopniki ljubljanske fašistične mladinske organizacije in številne učiteljice s skoraj vseh krajevnih šol, ki se udeležujejo tečaja.

Zvezni podpoveljnik je pojasnil končni cilj, ki ga je treba doseči ter zlasti poudarjal potrebo po primernem številu voditeljic, ki bi lahko uspešno opravile svojo nalogo ter bi bile tudi tehnično izsolane. Te bodo poklicane na delo po številnih poletnih počitniških kolonijah, ki se ustanavljajo v tej pokrajini in v katere bo lahko prišlo še nadaljnjih tri tisoč otrok.

Zvezni podpoveljnik se je končno zahvalil zdravniškemu osebju za pomoč, s katero so sklenili podpreti to dobrodelno pobudo ter nato proglasil tečaj za odprt.

V treh vrstah...

Ljubljansko narodno gledališče bo v ponedeljek gostovalo v dvema predstavama v Novem mestu. Igrali bodo tudi v Ljubljani zelo uspešno igrano »Konto X.« Vstopnice so v predprodaji v Ljudski posojilnici.

Po vsem Spodnjem Štajerskem so zadnje obletnice zelo slovesno proslavili, ko so se spominjali dogodkov pred letom dni, ko je nemška vojska vkorakala na to ozemlje. Posebno lepo so proslavili ta dogodek v Celju in Mariboru. Pa tudi po manjših štajerskih krajih so bile lepe proslave.

V ptujskem okraju so imele žene in dekleta v zadnjem času več gospodinskih tečajev. Zenske so predvsem poučevale, kako je gojiti sovje in zelenjavo. Priredili so tudi tečaj za predenje.

Svetovno znano Smetanovo opero »Dallorc« so predvajali pred kratkim v celovškem mestnem gledališču. Uspeh je bil sijajen.

V Medvodah je bilo v letošnjem četrtletju 27 rojstev in 12 smrtnih primerov.

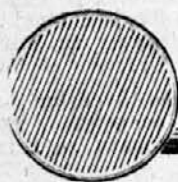
V četrtek, 16. aprila ob 4 zjutraj je po 70 letnem čednostnem življenju zatisnila svoje trudne oči naša nad 30 letna zvesta odborica in sodelavka, gospodična

LIZA CERKOVNIK

upokojena delavka tobačne tovarne v Ljubljani

Pogreb blagopokojne bo z Zal danes, v petek, ob pol 5 popoldne.

I. DELAVSKO KONZUMNO DRUŠTVO V LJUBLJANI.

RDEČI KROG

ROMAN

Yalovega obiska je bil še najbolj vesel Jack Beardmore, kajti bil je v tistih letih, v katerih bi mogel veselo vplivati nanj tudi obisk najnavadnejšega detektiva. Toda Yalove detektivske sposobnosti so bile skoraj nenavadne. Yalo je imel prav posebne in nenavadne lastnosti. V svoji stroki je bil edinstven mojster. Njegov obraz je bil nežen in lep, njegov pogled je bil globoko skrivnosten, tudi gibanje njegovih rok je bilo svojevrstno. Vse to ga je delalo tako vzvišenega in samosvojega.

»Jaz nikdar ne spim,« je dejal dobrovoljno, medtem ko je odvijal svoj prtiček. Za kratak čas je med prsti pridržal srebrni prtičkov obroček. James Beardmore ga je ta čas zadovoljno opazoval. Kar se pa Jacka tiče, je bilo njegovo obnevanje neprikrito.

»No?« je vprašal stari Beardmore.

»Tisti, ki je zadnji imel tale srebrni obroček v rokah, je prejel slabe novice. Nekdo od njegovih bližnjih sorodnikov je hudo bolan.« Beardmore je priklimal.

»Služkinja Jane Higgnes je bila pripravila mizico za zajtrk,« je dejal Beardmore. »Davi pa je res dobila pošto od doma, v kateri so ji sporočili, da ji mati leži na smrtni postelji.«

Jack je presenečeno vzdihnil.

»In vi ste to čutili, ko ste otipavali ta srebrni obroček?« je začuden vprašal. — »Kako ste prišli do tega zaključka, gospod Yalo?«

»Na kakšen način sem že prišel do tega,« je dejal Yalo skoraj neprijazno. — »Pri tem gre predvsem za dedukcijsko delo. Ali imate kakšne novice gospod Beardmore?«

Ne da bi na vprašanje odgovoril, mu je Jim pomolil kuverto, ki jo je dobil to jutro.

Yalo je prebral svarilo, potem pa je nekaj trenutkov tehtal kuverto na dlani svoje bele roke.

»To kuverto je vrget v poštni nabiralnik nek mornar,« je dejal Yalo, »neki mož, ki je bil v ječi in ki je pred nedavnim izgubil veliko vsoto denarja.«

Jim Beardmore se je zakrohotal.

»Pa se moti, če misli, da bo moj denar nadomestil njegovega izgubljenega,« je dejal, ko je vstajal iz mize.

»Ali vi resno upoštevate ta svarila?«

»Jaz jih smatram za zelo resna,« je dejal Derrick čisto mirno.

»Da, za tako resna, da vam svetujem, da nikari ne zapuščajte te hiše brez mojega spremstva.«

»Rdeči krog,« je nadaljeval Yalo in z značilno kretnjo prekinil Beardmoreovo ogorčeno nasprotovanje, »priznam, je prostaško melodramatičen v svojih dejanjih. Toda vašim dedičem gotovo ne bi bilo v zabavo, če bi zvedeli, da ste kar tako umrli.«

Jim Beardmore je nekaj časa molčal, medtem pa ga je njegov sin opazoval s tesnobo v srcu.

»Zakaj ne greste v tujino, oče?« je dejal.

Pri teh besedah se je oče jezno obrnil k njemu in rekel:

»Da bi jaz šel v tujino, prekleto!« je zagrmlal. — »Da bi zbežal pred temi predznamenji zločince, ki se poslužujejo istih načinov kakor »Črna roka?« — »Rajši bi jih videl...«

Ni pa pri tem omenil, kje bi jih rajši videl, prisotni pa so to lahko sklepali iz njegovega izraza.

III. poglavje SKRIVNOSTNO DEKLE.

Težke misli so rojile po glavi Jacka Beardmoreja, ko je tisto jutro počasi korakal čez travnike. Skoraj instinktivno je šel proti do-

linici, ki je ležala dobro miljo od njegove hiše. Na pol poti do tja je raslo gosto grmovje, ki je delilo Beardmorejevo posestvo od Froyantovega.

Bilo je krasno jutro. Vihar in deževje, ki sta prejšnjo noč divjala po vsej deželi, sta se podela in vsa narava se je kopala v sončni luči. V daljavi je zagledal za olivnozelenimi drevesi, ki so obrabčala Pentonov griček, veliko in lepo Froyantovo domačijo. Ali pa si bo upala ven na to od deževja prepojeno zemljo li omočeno travo? O tem je premišljeval. Ustavil se je šele pri brestu, ki je rasel na robu dolinice. S tesnobo v srcu je pogledal vzdolž zanemarjene grmičaste meje, dokler se ni s pogledom ustavil pri majhni poletni uti, ki so jo postavili prejšnji lastniki Tower Housea. O Harweyu Froyantu, ki je sovražil samotarstvo, si ne bi nikdar mogli predstavljati, da bi si postavil takšno odlično utico.

Nikogar ni bilo na spregled in to ga je žalostilo. Še deset minut je hodil, pa je prišel do vrzeli v ograji, ki jo je on svojčas naredil. Priropil se je in je šel skozi njo. Deklica, ki je sedela v utici, bi bila lahko slišala, kako se je Beardmore z olajšanjem oddahnil, ko je prišel skozi vrzel.

Deklica je pogledala okrog sebe in vstala z vidnim nezadovoljstvom.

Bila je nenavadno lepa plavalaska, srednje postave in nežne polti. Ko se mu je počasi približala, ji ni bilo brati v očeh, da bi ji bil Beardmore dobrodošel.

»Dobro jutro, Talija!« je jo pozdravil skoraj plašno.

»Dobro jutro!« mu je odgovorila nekam hladno in pri tem se ji je obraz spet namršil.

»Ne vidim rada, da prihajate,« je dejala.

Takoj je razumel, da meni resno, kar je pravkar rekla. Nekaj je bilo v njenem obnašanju do njega, česar ni mogel razumeti in to mu je povzročalo velike skrbi in preglavice.

Bila je kakor ustvarjena za smeh in polna življenja. Nekoč jo je zalotil, ko je lovila divjega zajca. Kot zažaran jo je opazoval, kako je kakor smehljajoča Diana s svojimi dražestnimi nožicami tekla po polju, zasledujoč preplašeno žival. Tudi peti jo je bil slišal.

Andrejčkov
Jože

Žalost in veselje

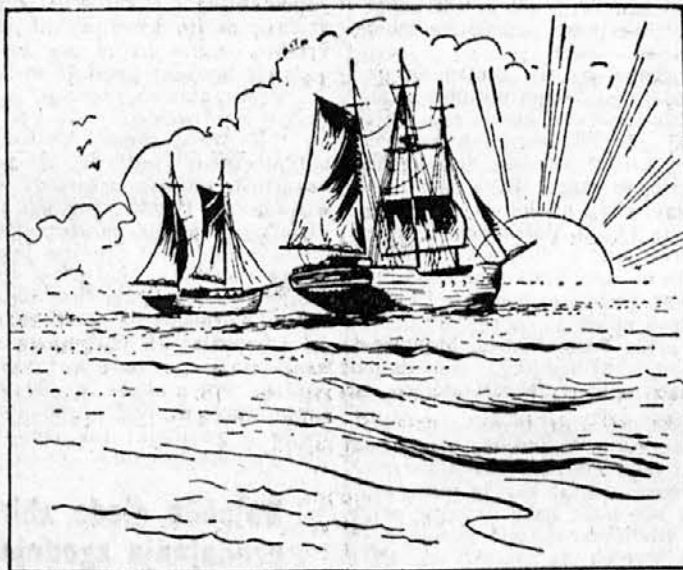
Roman
v slikah

Risal Jože Beranek Besedilo priredil Mirko Javornik

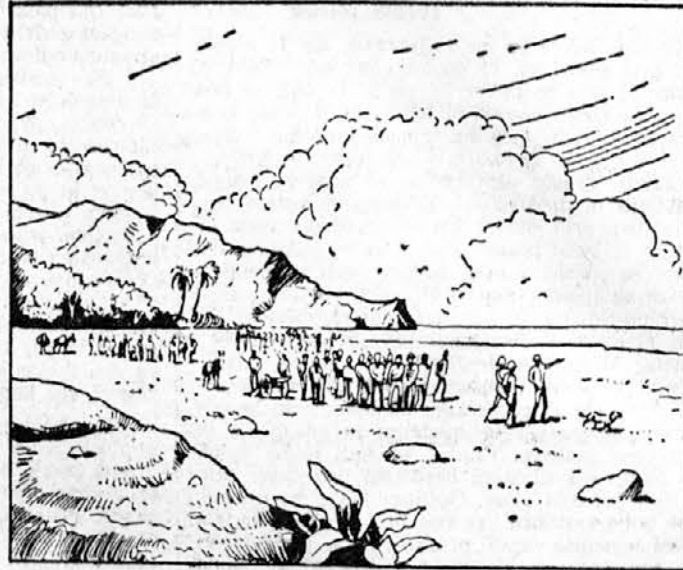
547.

Amerikanec je bil vesel, da je našel pravega brata nesrečnega Ferdinanda. — »Vi pa,« se obrne Aleš k Jaku, »vi se odpravite ali proli domu, ali pa me počakajte v Kalkuti.« — »Ne,« je dejal stari Jaka, »skupaj smo delili nevarnosti doslej in jih bomo še poslej. Čeprav me težijo leta, se divjakov ne bojim.«

548.

Tako so sklenili vojno proti divjakom. Amerikanski kapitan je nabral še nekaj mladih ljudi, ki so prišli na Javo, da bi tu kaj doživeli, in so se zato radi pridružili. — Tretji dan je bilo že vse pripravljeno in ladji sta odjadrali proti Filipinskim otokom

549

Tam je ameriški kapitan Robert izročil povelje slvo nad »armado« Alešu. Bilo je šestdeset mož, en top, dva tovorna osla in pes »Kandora«, ki je bil vajen slediti divjake. Aleš je četo razdelil na tri enake dele. Prvemu je zapovedoval kapitan Robert, drugemu Jaka, tretjemu neki holandski častnik. Poveljnik vse čete pa je bil Aleš.

Drzen načrt nemškega prometnega strokovnjaka: štiritirna železnica od Porurja do Donca

V nemški reviji »Grossdeutscher Verkehr« je napisal dr. Wiens, visoki uradnik v nemškem prometnem ministristvu zanimiv članek, v katerem razlaga svoj velikopotezen načrt, čigar izvedba bi k bodoči ureditvi in razvoju Evrope, zlasti kar se tiče prometa, vsekakor zelo mnogo pripomogla.

Svoja izvajanja je dr. Wiens napisal v trdnem prepričanju, da je najboljši prometno sredstvo, s katerim je mogoče z največjim uspehom vzdrževati zvezo med posameznimi, med seboj oddaljenimi kraji, prav železnica.

Železniška proga, kakršno si je zamislil v svojem načrtu dr. Wiens, naj bi imela kar štiri vzporedne tirnice. To bi bila glavna bodoča nemška prometna žila, v katero bi se stekale vse druge prometne železniške proge povečanega nemškega Reicha. Na vseh krajših progah pa naj bi po njegovi zamisli vzdrževali ves promet samo avtomobili.

Kakor razlaga omenjeni strokovnjak iz nemškega prometnega ministristva, naj bi bila bodoča

velika štiritirna železnica speljana s področja ob Doncu, odkoder bi potem šla preko vse Ukrajine, generalne poljske gubernije, preko industrijskega področja v Sleziji ter dalje skozi Berlin do Porurja.

V Gornji Sleziji naj bi se po dr. Wiensovi zamisli odcepili dve drugi veliki železniški progi, po katerih naj bi vozili vlaki, ki bi imeli neposredno zvezo z drugimi oddaljenimi kraji. Prva naj bi šla skozi Avstrijo, Svico v Italijo, druga pa proga, ki bi se tudi odcepila od glavne, štiritirne železniške proge v Gornji Sleziji, pa naj bi šla proti poljski guberniji in skozi Južno Nemčijo. V Berlinu naj bi se po zamislih dr. Wiensa stekale stranske prometne žile iz Baltičkih dežel in Srednje Nemčije, iz Porurja pa bi šel ves promet po številnih drugih stranskih progah, preko katerih bi se oskrboval ves evropski zahod, in ki bi držale do pristanišč ob Atlantiku, kjer bi promet spričo tega tudi zelo oživel.

Razvoj telefonije v Nemčiji

Vsako leto imajo približno 3.200.000 telefonskih pogovorov

Marsikdo ne ve, da je resnični iznajditelj telefona Florentinec Antonio Meucci, ki se je bil v začetku prejšnjega stoletja preselil v Ameriko. Izumil je prvi telefonski aparat leta 1857. To dejstvo niso smatrali za potrebno pribiti niti tuje enciklopedije, prizna pa ga med drugim celo neka razsodba ameriškega vrhovnega sodišča, ki je potrdilo, da prvega telefonskega aparata ni izdelal ameriški Anglež Alexander Graham Bell, pač pa Italijan Meucci iz Florencia. In res je omenjeni italijanski iznajditelj izdelal prvi telefonski aparat že 18 let prej kot pa Graham Bell, ki je s svojim izumom stopil pred znanstveni svet šele leta 1875.

Zelo velike zasluge na tem polju si je pridobil nemški fizik Filip Reis, ki je izdelal svoj prvi odlični telefonski aparat leta 1861 in ki verjetno niti vedel ni, da njegov tovrstni aparat ni prvi, pač pa da ga je Meucci prehitel kar za štiri leta.

Vsekakor je ime Filipa Reisa neločljivo zvezano z zgodovino razvoja nemške telefonije. Prvo telefonsko progo so na ozemlju Nemčije potegnili leta 1877 na pobudo nekega Henrika Stephana, glavnega ravnatelja nemških pošt. Ta mož je bil tudi tisti, ki se je prvi zavzemal za ustanovitev »univerzalne poštne zveze«. Prva telefonska proga je vezala Berlin z njegovimi vzhodnimi predmestji.

Ljudstvo sprva ni kazalo kakšnega posebnega zanimanja za novo iznajdbo. Danes pa je nemški narod eden tistih, ki se telefona v izredni meri po-

služuje. Zdaj je v Nemčiji nad 10.700 telefonskih omrežij s približno 11.000 telefonskimi centralami. Vsako leto naštejejo približno 400 milijonov medkrajnih in približno dve milijardi 800 milijonov krajevnih telefonskih pogovorov, skupno torej tri milijarde 200 milijonov. Da telefonije naprave lahko brezhibno delujejo, je na razpolago cela vojska raznih delavcev in telefonistov. Približno 30.000 jih je vsako leto zunaj ob telefonskih progah, da tam stalno nadzorujejo starejše telefonske napeljave ali pa grade nove. Brez takšnega ogromnega in tako posebno ugodni pogoji za kak večji razvoj filmske industrije — pravi neko poročilo iz Sofije.

Leta 1939 je imela Bolgarija skupaj le 155 kino-dvoran, od katerih jih je bilo 123 v prestolnici Sofiji in nekaterih drugih pomembnejših mestih in samo 32 po raznih krajih. Če ne jemljemo v račun tudi tistih pokrajin, ki jih je bilo z lanskimi vojnami na Balkanu Bolgarija priključila sebi, se v Bolgariji število kino-dvoran od leta 1939 do danes ni spremenilo. Zato so tudi dohodki od obiska raznih filmskih predstav danes približno prav tolikšni kot so bili pred tremi leti. Znašajo približno 121.4 milijona levov na leto. Do velikih sprememb pa je v zadnjem času prišlo v Bolgariji glede uvoza tujih

Bolgarska filmska industrija na novi poti

Ameriške filme so nadomestili nemški, ne bo pa več prevelike konkurence

Če upoštevamo, da približno 80 odstotkov vsega bolgarskega prebivalstva živi na deželi in da je v Bolgariji razmeroma zelo malo večjih mest, si lahko mislimo, da v tej južneevropski deželi niso dani posebno ugodni pogoji za kak večji razvoj filmske industrije — pravi neko poročilo iz Sofije.

Leta 1939 je imela Bolgarija skupaj le 155 kino-dvoran, od katerih jih je bilo 123 v prestolnici Sofiji in nekaterih drugih pomembnejših

Strahoten požar v čilskem pragozdu

Stoletna drevesa gore — Pobesnele divje zverine so naskočile človeška bivališča — Cela vojska domačinov skuša s kopanjem jarkov ustaviti besneči požar

Iz čilskega mesta Santiago de Chile je te dni prispela presenetljiva novica o strahotnem požaru, ki je zajel pragozd južno od Manaosa, glavnega mesta brazilске pokrajine Amazonas. Ogenj je izbruhnil med silovito nevihto z gromom in bliskom. Začele so švigati z neba strele in udarjati v številna visoka; več sto let stara drevesa, ki so se na več krajih užgala. Ker je pihal tudi izredno močan veter, je bilo vsako upanje na uspešno gašenje požara prazno.

Ogenj se je širil s silovito naglico tudi spričo dejstva, da je v tistem gozdnatem brazilskem predelu vladala zadnje čase huda suša. Ljudje, ki bivajo v tamkajšnji bližnji in daljni okolici, so se s strahom ozirali na ogromen požar, ki je razsvetljeval široko področje ob meji med Brazilijo in Peru-jem. Daleč naokrog se je videlo, kakor podnevi. Ogenj se je videl na daljavo več sto kilometrov.

O tem strahovitem požaru, ki mu že zlepa ni bilo kje enakega, so se zvedele tudi naslednje podrobnosti, kakor jih popisuje poročevalec iz Santiaga de Chile: Živali vseh mogočih vrst so pred ognjem začele bežati iz gozda in se vrgle, kot bi bilo strašno prestrašene, na tamkajšnje domače prebivalstvo, ki živi po bornih, za silo zgrajenih kočah. Niso pa uprizorile pravcate morije samo nad ljudmi, pač pa tudi nad čredami, ki so se pasle okrog koč ali bile po stajah.

Veter, ki je pihal z brazilске strani proti peruanski meji, je pospeševal prodiranje besnečega ognja, ki je na svoji uničujoči poti vse spremenil v pepel. V času, ko je omenjeni častnik napisal to poročilo, požar še ni bil pogašen, pač pa se je z vsa naglico razširjal dalje in že ogrožal med drugim tudi tisti gozdni predel, kjer pridelujejo velike količine kavčuka.

Ni bilo mogoče niti misliti, da bi ogenj pogasil ali vsaj omejili z vodo. Preveliko področje je zajel, da bi takšno gašenje moglo roditi uspeh. Domačini pa so besnečemu elementu sklenili na drug način zastaviti pot. Zbrala se jih je cela vojska in začeli so z mrzlično naglico kopati podnevi in ponoči široke jarkove okrog gorečega gozda, da bi se vsaj ob njih ognju ustavil.

Škoda je brez dvoma ogromna, točno pa je v teh, na pol divjih pokrajinah, najbrž nihče ne bo nikdar ugotovil, ali vsaj ugotavljal. Domačine pa je napad divjih zverin iz gorečega gozda najbrž mnogo huje presenetil, kot pa ogromni rdeči petelin, ki je sredi viharne noči zapel na veji stoletnega drevesa sredi tistega brazilskega pragozda...

filmov. Leta 1939 so v Bolgariji vrteli največ ameriških filmov, za njimi pa nemških, francoskih, ruskih, angleških in italijanskih. Za vse ameriške, ki so jih tisto leto predvajali, so Bolgari morali plačati 6.462.834 levov, za nemške 3.800.699, za francoske 3.150.801, za ruske 1.819.419, za angleške 861.683, za italijanske pa 301.141 levov.

Po zadnji statistiki, ki se nanaša na razdobje od 1. aprila do 30. septembra 1941, je bila glede uvoza filmov na Bolgarsko Nemčija že na prvem mestu z 59 filmi, njej pa so sledile: Združene ameriške države s 33, Madžarska z 28, Italija s 17, Francija pa s 5 filmi. Zdaj, ko je v Bolgariji prepovedano uvažati in predvajati ameriške filme, vlada po poročilu soljskega dopisnika največ zanimanja za nemške, italijanske, madžarske in francoske filme.

Pred vojno je Bolgarija uvozila vsako leto približno 300 filmov od drugih, kar je bilo z ozirom na narodne potrebe kar preveč. Potrebno zmanjšanje uvoza tujih filmov bo domačo bolgarsko filmsko industrijo postavilo na trdnješe noge, kajti nič več ne bo tiste prevelike konkurence, zaradi katere je bilo nemogoče, popolnoma izkoristiti tuje, ali pa doma narejene filme. Tako bodo zdaj v Bolgariji tudi na filmskem platnu ubrali drugo smer.

širite najboljši slovenski
»popoldnevnik« Slov. dom«

ROMAN GRDEGA OTROKA

J. RENARD

Korenček: »Oprostite, jaz hodim v klet. Od tistega dne dalje, ko sem lahko prilezel po stopnicah, ki so tako slabe, da ženskam drsi po njih in da tvegajo, da si zlomijo vrat, sem postal zaupnik kletarstva. Ločim rdečo znamko od modre.

Jaz prodajam stari papir za svoje drobne potrebe, prodajam tudi zajčje kože in dajem izkupiček mami.

Zmeniva se, da drug drugemu ne bova hodila v zelnik.

Zjutraj spustim psa in mu dam jesti. Zvečer mu zažvižgam, naj pride noter. Kadar se je potepel, ga čakam.

Vrh tega mi je mama obljubila, da bom zmeraj zapiral kurnik.

Pulim znane zeli iz zemlje, iztolčem korenine ob nogo, da se strese prst na tla in se zamaši nastala luknja, ter pokladam zeli živalim.

Za vajo pomagam očetu pri žaganju drv.

Zamorim divjačino, če jo prinese še živo, vi in moja sestra Ernestina jo pa oskubite.

Ribam prerežem trebuh in jih otreblim, mehurje pa denem pod peto, da potijo.

Vi pa ribe ostrgate, vi tudi vlečete vedro iz vodnjaka.

Jaz pomagam pri odmotavanju štrén.

Jaz meljem kavo.

Ko si gospod Lepic sezuje umazane čevlje, jih jaz odnesem na hodnik, a sestra Ernestina živi duši ne prepusti pravice, da mu prinese copate, ki jih je sama vezla.

Meni so poverjena važna naročila, dolge poti, jaz hodim v lekarno ali po zdravnika.

Vi pa hodite v vas po manjših nakupih.

Morali pa boste dve ali tri ure dnevno in pri vsakem vremenu prati ob reki. To bo vaše najhujše delo, uboga reva. Nič ne morem za to. Včasih, če bom prost, bom že poskusil vam nekoliko pomagati, ko boste razobešali perilo po meji.

Čakajte. Nekaj vam moram povedati. Nikoli ne razobešajte perila po sadnem drevju. Gospod Lepic bi vam ga brez besedice s prstom krenil na tla, gospa Lepicova bi vas pa koj poslala nazaj k vodi, če bi opazila kak madež.

Priporočam vam obutev. Mažite na debelo z mastjo lovske čevlje, in dajte prav malo loščila na druge čevlje. Loščilo žre usnje.

Ne prizadevajte si z blatnimi hlačami. Gospod Lepic trdi, da jih blato ohranja. On stopa po sredi razoranih njiv, ne da bi zavilnil hlačni rob. Jaz svoje hlače rajši zavihnem, kadar grem z njim in mu nosim lovsko torbo.

»Korenček,« mi pravi, »ti ne boš nikoli pravi lovec.«

Gospa Lepicova mi pa pravi:

»Pazi na ušesa, če se mi umažeš.«

To je stvar okusa.

Skratka, prehudo vam ne bo. Med mojimi počitnicami si bova delo delila, ko pa odidem moja sestra, moj brat in jaz v šole, ga boste imeli manj. Tako boste vedno na istem.

Sicer pa se vam nihče ne bo zdel hudoben. Vprašajte naše prijatelje: prisegli vam bodo, da je moja sestra Ernestina mila kakor angel in da ima moj brat Feliks zlato srce, gospod Lepic da je odkritega srca in da vedno pravo zadene, gospa Lepicova pa da ima redek gospodinjinski talent. Morebiti boste naleteli pri meni na najbolj čudni značaj v družini. V resnici me je toliko prida kakor katerega drugega. Samo, da se me loti človek od prave strani. Sicer pa premišlujem o sebi in se po-pravljam. Brez čiceremrské skromnosti povedano, se boljšam, in če boste sami hoteli, bova živela v lepem soglasju.

Ne, nikar mi ne recite »gospod«. Recite mi »Korenček« kakor vsi drugi. To je tudi pripravniješe kakor »gospod Lepic mlajši«.

Samo to vas prosim, da me ne tikate kakor me je vaša stara mati Honorina, ki je nisem mogel trpeti, ker me je vedno žalila.«

Slepec.

S koncem palice rahlo trka po vratih.

Gospa Lepicova: »Kaj pa spet ta hoče?«

Gospod Lepic: »Ali ne veš? Svojih deset soldov hoče. Njegov dan je. Spusti ga noter.«

Gospa Lepicova čemerno odpre vrata, potegne slepca za roko čez prag. Zaradi mraza ni nič kaj obzirna.

»Dober dan vsem, ki so doma!« pravi slepec.

Stopi naprej. Palica mu drsi v drobnih skokih po kamnitim tlaku, kakor bi podila miši, in sreča stol. Slepec sede in iztegne premre roke proti peči.

Gospod Lepic poišče novce za deset soldov in mu da

»Nate!«

Ne ukvarja se več z njim, ampak bere dalje svoj časopis.

Korenček se zabava. V kotu čepi in gleda slepčeve copke sneg se topi z njih in vse naokoli se že kažejo potočki.

Gospa Lepicova jih opazi.

»Dajte mi svoje copke, stari,« pravi.

Odnese jih pod ognjišče. Prepozno. Pustile so mlako in nemirni slepec čuti vlago pod nogami. Privzdiguje zdaj eno nogo, zdaj drugo, odriva blatni sneg, ga raztrsa naokoli.

Korenček z nohtom praska po tleh, miga umazani vodi, naj teče proti njemu, kaže na globoke razpoke v tleh.

»Saj je dobil svojih deset soldov,« reče gospa Lepicova, ne da bi se bala, da jo bo slišal, »kaj pa še hoče?«

A slepec govori o politiki. Sprva plašno, pozneje zaupneje. Kadar ne najde prave besede, maha s svojo palico, se opeče ob cevi iz peči, hitro umakne roko prestrašeno suče očesno belino, ki jo nenehoma zalivajo solze.

Včasih pravi gospod Lepic, kadar obrne stran časopisa:

»Kajpak, oče Tissier, kajpak, ali pa veste, da je res?«